

*Харчук Наталія Ростиславівна, старший
викладач кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ*

ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗАСОБАМИ ЧИТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ В АСПЕКТІ ОВОЛОДІННЯ ФАХОМ

В умовах широких міжнародних зв'язків з іншими країнами важливо спілкуватися з іноземними спеціалістами, розвивати професійно-ділові й особисті контакти із зарубіжними партнерами, колегами, читати різні видання іноземною мовою. Останнім часом зріс попит на вивчення іноземної мови за фахом і попит зростатиме і в наступні роки. Це пояснюється тим, що скорочується кількість навчаючих, які вивчають іноземну мову задля загальної комунікації. Навчальні заклади доходять дедалі більшого висновку про доцільність вивчення іноземної мови за фахом. Метою навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах є як оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, так і набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності.

До цього часу залишається недостатньо висвітленим й обґрунтованим поняття «готовність до іншомовного спілкування». І хоча ця реалія порівняно часто коментується у психологічній літературі, все ж недостатньо наукових робіт, присвячених дослідженню суті та умов становлення цього феномену.

Комунікативна мовленнєва компетенція особистості реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме: сприймання, усвідомлення, відтворення (усного чи письмового).

Доцільно зазначити, що науковці розглядають із різних позицій такі поняття, як «компетенція» та «компетентність».

Компетентність у вивченні іноземних мов часто асоціюється з поняттям «комунікативна компетенція». А. Хуторський розрізняє терміни «компетенція» і «компетентність», пояснюючи, що компетенція — це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності). Компетентність у визначеній галузі — це володіння людиною компетенцією, що містить її особисте ставлення до предмета діяльності [9]. Відповідно до визначень цих термінів компетенцію слід розуміти як задану вимогу,

норму освітньої підготовки студента немовних спеціальностей, а компетентність — як його реально сформовані особистісні якості та мінімальний досвід діяльності.

Насамперед, слід зазначити різницю між схожими поняттями «компетентність» та «компетенція». В перекладі із латинської *competentia* — означає коло питань, в яких людина добре розуміється, має певні знання і досвід, що дозволяють їй ефективно діяти у визначеній області. Компетенцію визначають як суму знань, умінь та характерних рис, що дозволяє особистості виконувати певні дії. Virізняють певні особливості окремих видів компетенції в певних галузях, зокрема в освіті. Так, з точки зору вивчення іноземної мови, Клочко виділяє такі особливості:

- загальні компетенції, тобто такі, що не є специфічними для мовлення, але такі, що необхідні для будь-якого виду діяльності, у тому числі й мовленнєвої;

- комунікативні мовні компетенції — це такі, які забезпечують суб'єктові можливість діяти, виконувати професійно спрямовану діяльність, застосовуючи спеціальні лінгвістичні засоби.

Користуючись професійно спрямованою іноземною мовою, фахівець використовує загальні та комунікативні мовленнєві компетенції.

Комунікативна мовленнєва компетенція складається із певних компонентів: лінгвістичного (лексичні, фонологічна, синтаксичні знання і вміння та інші параметри мови як системи), соціолінгвістичного (соціокультурні умови користування мовою, соціальні конвенції, такі як: правила ввічливості, норми, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, класами) та прагматичного (функціональне вживання лінгвістичних засобів).

Комунікативна мовленнєва компетенція (КМК) особистості реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме: сприймання, усвідомлення, відтворення (усне чи письмове).

Поняття компетентність визначають як похідне від компетенції, так як воно вказує на суб'єкта як носія компетенції; компетентність передбачає не просто наявність знань та навичок, а здатність їх творчого використання. Отже, компетентність — це здатність приймати рішення, нести відповідальність за їхні наслідки у різних галузях діяльності; компетентність є ситуативною категорією, що виражається в готовності до здійснення діяльності в певних ситуаціях.

Щодо поняття «іншомовна комунікативна компетентність» та її складових серед дослідників немає однастайності. Автори визначають цей термін (ІКК) як:

- знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих і власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, зміст якої охоплює знання основних понять лінгвістики мови (стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті), навички та уміння аналізу тексту та власне комунікативні надбання [1];

- знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації [6] тощо.

Особливістю іншомовної професійної компетентності майбутнього фахівця є її зв'язок із професійною свідомістю, професійними цінностями та ідеалами, оскільки йдеться про ступінь сформованості професійного рівня, стилю професійного спілкування у різних соціально-рольових ситуаціях.[3].

Отож, іншомовна комунікативна компетенція розглядається як сукупність знань, навичок, володіння якими дозволяє студентам практично застосовувати знання іноземної мови в різноманітних соціально детермінованих ситуаціях із врахуванням лінгвістичних і соціальних правил, яких дотримуються носії мови. Необхідно зазначити, що оволодіваючи іншомовною комунікативною компетентністю, важливо не втратити свою власну ідентичність, сформовану в рідному соціокультурному просторі; не потрібно намагатися повністю уподібнитись носієві мови, яка вивчається.

Одним з видів навчальних матеріалів, які сприяють ефективному оволодінню іноземної мови та формуванню ІКК, є автентичні тексти, оскільки автентичність текстів забезпечує природність їх лексичного наповнення, реальні мовні засоби, що їх використовують носії мови, оригінальність слово використання [9].

Основним засобом навчання умінню читати є автентичні іншомовні газетні тексти різних рівнів: від заголовків статей, афіш до повноцінних газетних статей. Читання не навчальних, а реальних, безпосередньо пов'язаних текстів з культурою країни мову, якої вивчають налаштовує студента на серйозну роботу, звідси формується установка на цікаві лінгвістичні відкриття. Можна зробити висновок, що автентичний газетний текст – це оперативне джерело інформації про соціальні, економічні, політичні, культурні та інші аспекти життя

країни, мова якої вивчається, сприяє одночасно формуванню іншомовної комунікативної та країнознавчої компетентності читача. Також на початковому етапі вивчення іноземної мови можна застосовувати прислів'я та приказки народу, вони одночасно відображають його менталітет, а також студенти можуть використовувати їх в усному мовленні. Для реалізації когнітивного підходу навчання читати автентичні тексти та для формування ІКК є забезпечення студентів країнознавчими, соціокультурними фоновими знаннями, які дозволяють студентам більше розуміти контекст соціокультурних автентичних текстів, які написані носіями мови в умовах реального функціонування мови і культури, яка вивчається.

Список використаних джерел

1. Грош Е.В. Развитие межкультурной компетенции как актуальная проблема методики преподавания иностранных языков// <http://www.ranez.ru/uploaded/news/konf-2008-07.pdf>
2. Добросмыслова С.Н. Основные научные подходы к определению понятия компетентности // <http://referat.ukraine-ru.net/?cm=151326>
3. Єременко І.І. Автентичні тексти як ефективний засіб формування іншомовної особистості студента [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Єременко_І.І._Автентичні_тексти_як_ефективний_засіб_формування_іншомовної_особистості_студента
4. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании/ И.А. Зимняя. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.
5. Кудряшова В.А., Кириченко Л.Г. Некоторые аспекты коммуникативного содержания и коммуникативной компетентности обучения иностранному языку/ В.А. Кудряшова, Л.Г. Кириченко // Наукові праці ОНАЗ імені О.С.Попова. – 2005. – №2.
6. Садохин А. П. Межкультурная компетентность: понятие, структура, пути формирования /А. П. Садохин // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2007. – Том X. – № 1. – С. 126-140.
7. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Тинкалюк // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2008. – Вип 24. – С. 53–63

8. Токарська А. Нормативний аспект комунікативної діяльності юристів (до проблеми уніфікації термінології міжнародного права) / Антоніна Токарська // Вісник Львівського ун-ту. Серія філологічна. – 2004. Вип. 34. – Ч. 1. – С. 438–443.

9. Яцишин Н. П. Використання текстів професійного спілкування під час вивчення іноземної мови студентами юридичного факультету (перекладацький аспект) // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє» (13-14 травня 2009 р.) : У 3-х т. – Луцьк : РВВ «Вежа» ВНУ ім. Л. Українки, 2009. – Т. 1. – С. 358.